

ingediend op **557** (2025-2026) – Nr. 1
5 november 2025 (2025-2026)

Voorstel van decreet

van Katrien Schryvers, Toon Vandeurzen en Loes Vandromme

tot wijziging
van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019,
wat het uitbreiden betreft van de opdrachten
van de diensten voor oppashulp met begeleiding
bij activiteiten van het dagelijkse leven buitenshuis

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

De diensten voor oppashulp vormen een specifiek aanbod in het bredere veld van de thuiszorgvoorzieningen. Ze organiseren oppashulp aan huis door vrijwilligers, zowel overdag als 's nachts. Dat aanbod is een belangrijke aanvulling op professionele zorg en mantelzorg, en maakt het mogelijk dat mensen met een zorgbehoefte langer in hun eigen woning kunnen blijven wonen. Hoewel de diensten in principe een breed en heterogeen publiek bereiken – mensen die ondersteuning nodig hebben door ziekte, ouderdom of handicap – kunnen ze er ook voor kiezen om zich op specifieke doelgroepen te richten.

Het aantal mensen dat een beroep doet op oppashulp, is de afgelopen jaren sterk toegenomen: van 8564 gebruikers in 2019¹ naar 10.886 gebruikers in 2024². Demografische ontwikkelingen, stijgende zorgnoden, de wens van velen om zo lang mogelijk thuis te wonen en de verminderde beschikbaarheid van mantelzorgers versterken die trend.

Tegelijkertijd zijn de verwachtingen tegenover vrijwilligers geëvolueerd. Mensen met een zorgbehoefte willen, net als iedereen, deelnemen aan de samenleving, sociale contacten onderhouden en hun tijd zinvol besteden. Goede zorg betekent vandaag meer dan het waarborgen van fysieke veiligheid: het gaat ook om de mate waarin mensen een betekenisvol en kwaliteitsvol leven kunnen leiden. Zorgvragers worden daarbij niet langer gezien als passieve ontvangers, maar als actieve burgers die hun wensen en noden zelf aangeven.

Vrijwilligers bij de oppasdiensten dragen substantieel bij aan de levenskwaliteit van mensen met een zorgbehoefte. Toch ervaren ze vandaag beperkingen door het bestaande regelgevende kader. De diensten voor oppashulp vallen onder de thuiszorgvoorzieningen, zoals is vastgelegd in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 en het bijbehorende uitvoeringsbesluit. Daardoor mogen vrijwilligers alleen ondersteuning bieden in de thuisomgeving, terwijl net ook buitenshuis participeren vaak van grote waarde is voor de zorgvrager.

Dit voorstel van decreet past het regelgevende kader aan zodat vrijwilligers van de oppasdiensten de ruimte krijgen om hun rol breed en betekenisvol te vervullen, zowel in de woning van de cliënt als daarbuiten. Daarnaast wordt het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 in overeenstemming gebracht met de federale wetgeving over verenigingswerk, waardoor oppashulp niet langer onder het toepassingsgebied van het verenigingswerk valt.

1.1. Regelgevend kader voor de taakomschrijving van vrijwilligers in de oppashulp

In het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 wordt oppashulp gedefinieerd als "het aanbod dat erin bestaat de gebruiker gezelschap te bieden en toezicht op hem te houden bij afwezigheid of ter ondersteuning van de mantelzorgers" (artikel 2, §1, 8°). Een dienst voor oppashulp wordt omschreven als "een woonzorgvoorziening die als doelstelling heeft gebruikers met een zorg- en ondersteuningsnood en

¹ Schriftelijke vraag nr. 311 van 18 maart 2024 van Katrien Schryvers aan minister Hilde Crevits (<https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1813581>).

² Schriftelijke vraag nr. 665 van 18 april 2025 van Katrien Schryvers aan minister Caroline Gennez (<https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1893640>).

hun mantelzorgers te ondersteunen in de thuiszorgsituatie door oppashulp met vrijwilligers en verenigingswerkers te bieden” (artikel 15). Het decreet bepaalt ook de taken van de diensten voor oppashulp (artikel 16), maar gaat niet in op de specifieke rol van de vrijwilligers.

Het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 bakent expliciet de thuisomgeving af als een context waarbinnen vrijwilligers van de oppasdiensten gezelschap bieden en toezicht houden. Het uitvoeringsbesluit bij het decreet kiest echter voor een bredere benadering. Zo wordt het bieden van gezelschap gedefinieerd als “in het bijzijn van de gebruiker vertoeven en hem vergezellen bij de activiteiten van het dagelijkse leven” (bijlage 2, hoofdstuk 1, artikel 1, 9°). Het houden van toezicht wordt omschreven als “met aandacht aanwezig zijn in de onmiddellijke nabijheid van de gebruiker, oplettend zijn voor de eventuele behoeften van de gebruiker en indien nodig dringende zorg en ondersteuning verlenen of professionele zorg of mantelzorg inroepen” (bijlage 2, hoofdstuk 1, artikel 1, 24°).

Door te verwijzen naar “activiteiten van het dagelijkse leven” laat het uitvoeringsbesluit meer ruimte voor de plaats waar de vrijwilligers hun diensten kunnen aanbieden. Activiteiten van het dagelijkse leven kunnen immers ook buitenshuis plaatsvinden, zoals een bezoek aan een buurtrestaurant of deelname aan een activiteit in het lokale dienstencentrum. Toch ontbreekt er vandaag rechtszekerheid voor vrijwilligers die zorgbehoevenden bij dergelijke activiteiten willen vergezellen, omdat het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 zelf strikt verwijst naar de thuiszorgsituatie. Het is dan ook wenselijk om daarover in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 duidelijkheid te scheppen.

Daarnaast is de huidige formulering in het decreet niet meer in overeenstemming met de regelgeving over het verenigingswerk. Het verenigingswerk werd ingevoerd via de wet van 18 juli 2018 betreffende de economische relance en de versterking van de sociale cohesie³. Die wet bood onder andere aan de diensten voor oppashulp de mogelijkheid om verenigingswerkers in te zetten en om die reden werd de verwijzing naar verenigingswerkers opgenomen in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019. Het Grondwettelijk Hof heeft die wet vernietigd op 23 april 2020⁴, waardoor de diensten voor oppashulp sinds 1 januari 2021 geen verenigingswerkers meer mogen inzetten. Ook in de nieuwe wet van 24 december 2020 betreffende het verenigingswerk⁵ valt oppashulp niet langer onder het toepassingsgebied van het verenigingswerk.⁶ Daaruit volgt dat in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 de verwijzing naar verenigingswerkers moet worden geschrapt.

1.2. Andere diensten die ondersteuning bieden bij activiteiten van het dagelijkse leven

Mensen met een verminderde mobiliteit kunnen vandaag een beroep doen op bepaalde dienstverlening zodat ze ook buitenshuis activiteiten kunnen ondernemen. De vrijwillige oppasdiensten kunnen daarin een complementaire rol op zich nemen.

Zo kunnen mensen met een verminderde mobiliteit een beroep doen op de door de Vlaamse overheid georganiseerde diensten voor aangepast vervoer.⁷ Die diensten richten zich vooral tot rolstoelgebruikers en personen met een zware beperking die niet zelfstandig van halte tot halte met de reguliere dienstverlening van De Lijn kunnen reizen. Daarnaast is er de Minder Mobielen Centrale, een initiatief waarbij

³ https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-18-juli-2018_n2018040291.html

⁴ https://etaamb.openjustice.be/nl/arrest_n2020202097.html

⁵ https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-24-december-2020_n2020205617.html

⁶ Vraag om uitleg van Katrien Schryvers aan minister Hilde Crevits (*Parl. St. VI. Parl. 2023-24, nr. 1459*), (<https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1815622/verslag/1819518>).

⁷ <https://www.vlaanderen.be/personenvervoer/organiseren-van-aangepast-vervoer-van-personen-met-een-handicap-of-ernstige-mobiliteitsbeperking>

vrijwilligers met eigen vervoer mensen naar hun bestemming brengen en ook een begeleider kunnen meenemen.⁸ Er bestaat dus al een uitgewerkt juridisch kader dat aan vrijwilligers de mogelijkheid biedt om met eigen vervoer personen met een beperkte mobiliteit te vervoeren.

Een dergelijke dienstverlening zorgt ervoor dat mensen met een verminderde mobiliteit op hun bestemming raken, terwijl vrijwilligers van oppasdiensten ook gezelschap en toezicht bieden tijdens de activiteit zelf. Het gaat dus om een wezenlijk ander type dienstverlening, dat bovendien op een andere doelgroep is gericht. Voor de verplaatsing kan worden gebruikgemaakt van het eigen vervoer van de vrijwilliger of van de cliënt, of kan de vrijwillige oppasser samen met de cliënt gebruikmaken van een dienst voor aangepast vervoer of van de Minder Mobielen Centrale.

Daarnaast is er het aanbod van de diensten voor gezinszorg, waar verzorgenden met de vereiste kwalificaties taken op zich kunnen nemen conform het decreet van 18 juli 2008 betreffende de zorg- en bijstandsverlening. In dat decreet wordt onder meer "ondersteuning bij mobiliteitsproblemen" vermeld als een activiteit die in dat kader kan worden uitgevoerd (artikel 4, eerste lid, 3°). Het is onduidelijk in welke mate dat momenteel ook inhoudt dat verzorgenden van de diensten voor gezinszorg cliënten kunnen begeleiden bij buitenshuis uitgevoerde activiteiten van het dagelijkse leven.

Door het subsidiariteitsprincipe vormt een eventuele overlap tussen de taakstelling in de gezinszorg en in de vrijwillige oppasdiensten geen probleem. Vrijwillige oppassers kunnen geen verzorgende taken op zich nemen die bij decreet zijn voorbehouden aan verzorgenden van de diensten voor gezinszorg. De focus van oppashulp ligt altijd op het bieden van gezelschap en begeleiding, en mag niet verschuiven naar het uitvoeren van zorgtaken. Voor een duurzame organisatie van de zorg moet het vrijwillige engagement ten volle worden benut als aanvulling op de professionele zorg.

1.3. Conclusie

Het Vlaamse beleid zet terecht sterk in op de participatie van mensen met een zorgnood aan het sociale leven in hun gemeenschap. Dat draagt bij aan het versterken van het sociaal weefsel en helpt vereenzaming te voorkomen. Projecten zoals Zorgzame Buurten illustreren dat beleidsdoel, met initiatieven zoals gezamenlijke beweegactiviteiten, buurtcafés en buurtrestaurants. Zulke initiatieven maken het mogelijk dat mensen niet geïsoleerd, maar samen met anderen kunnen eten en bewegen, en elkaar kunnen ontmoeten.

Om die doelstelling van participatie en inclusie ten volle te realiseren is er een belangrijke meerwaarde in een bredere inzet van vrijwilligers van de diensten voor oppashulp. Hun rol zou niet beperkt mogen blijven tot ondersteuning in de thuisomgeving, maar zou er ook in moeten kunnen bestaan dat ze zorgbehoevenden begeleiden naar en tijdens activiteiten van het dagelijkse leven die zich buitenshuis afspelen. Het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 moet daarom verduidelijken dat de opdracht van de diensten voor oppashulp ook het ondersteunen bij buitenshuis uitgevoerde activiteiten van het dagelijkse leven omvat.

⁸ <https://www.meermobiel.be/vrijwilligersvervoer-mmcc>

2. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

In artikel 15 van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 wordt de omschrijving van wat een dienst voor oppashulp doet, aangepast zodat het, in overeenstemming met de bepaling van het uitvoeringsbesluit, duidelijk is dat het ook kan gaan om ondersteuning bij activiteiten van het dagelijkse leven die zich buitenshuis afspeelen. Tegelijk wordt het decreet aangepast aan de federale regelgeving, waarbij oppashulp niet langer door verenigingswerkers kan worden uitgevoerd.

Artikel 3

Dit artikel schrapt in artikel 16 van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 verenigingswerkers als groep die kan worden ingezet voor oppashulp, zodat het decreet conform de huidige federale regelgeving over het verenigingswerk is.

Katrien SCHRYVERS
Toon VANDEURZEN
Loes VANDROMME

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 15 van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 worden de woorden “in de thuiszorgsituatie door oppashulp met vrijwilligers en verenigingswerkers” vervangen door de zinsnede “bij activiteiten van het dagelijkse leven, zowel in de thuiszorgsituatie als buitenshuis, door oppashulp met vrijwilligers”.

Art. 3. In artikel 16, eerste lid, 2°, van hetzelfde decreet worden de woorden “en verenigingswerkers” opgeheven.

Katrien SCHRYVERS
Toon VANDEURZEN
Loes VANDROMME